Posamezni izvod 40 grošev, mesečna naročnina 2 šilinga

V. b. b.

SLOVENSKI vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI | CELOVEC, SOBOTA, 16. JUNIJ 1951 | ŠTEV. 41 (410)

A enega mi vzeli niste,
pa mi ne vzamete nikdar:
to pesmi so srebrno čiste,
to je glasov nebeški dar.

Simon Gregorčič

Težave glede japonske mirovne pogodbe

Svoječasno smo v našem listu že poročali, da imajo Združene države Amerike namen, čim prej skleniti mirovno pogodbo z Japonsko. Ta njihov namen karakterizira večkratni obisk posebnega odposlanca predsednika ZDA za pogajanja o sklenitvi mirovne pogodbe z Japonsko Johna Foster Dullesa na Japonskem, prav tako pa govori o tem tudi Dullesov obisk najprej v Angliji, zdaj pa v Franciji, kjer skuša obe vladi prepričati o nujnosti sklenitve pogodbe.

Iz Pariza pa prihajajo poročila, po katerih v obveščenih krogih sodijo, da je francoska vlada proti temu, da bi pri sedanjem položaju sprejemali kakršne koli sklepe v tem smislu. Za glavni vzrok temu smatrajo bližajoče se parlamentarne volitve in zato vladne stranke v predvolivni kampanji ne žele dati izjav glede tega vprašanja. Prav tako pa nasprotuje temu tudi dejstvo, da je francoska vlada proti udeležbi tako vlade LR Kitajske kakor tudi Čangkajškovega režima pri sklepanju mirovne pogodbe. Poleg tega je francoska vlada mnenja, da je treba rešitev vprašanja Formoze in drugih spornih ozemelj preložiti na pozneje. Končno pa francoska vlada trenutno tudi noče privoliti v uvedbo popolne japonske suverenosti, kot jo predvideva načrt mirovne pogodbe, ker se boji, da bi mogla Zapadna Nemčija prej ali pozneje izkoristiti pogodbo z Japonsko in prav tako tudi zase zahtevati neomejeno suverenost.

V zvezi s sklenitvijo mirovne pogodbe je tudi sovjetska vlada poslala ameriški vladi novo noto, v kateri ponovno obtožuje ZDA, da skušajo izključiti Sovjetsko zvezo in Kitajsko od pogajanj za sklenitev mirovne pogodbe z Japonsko. Ko protestira proti namenu ZDA, da bi sklenile posebno pogodbo, poudarja nota, da pri sklenitvi japonske pogodbe ne sme biti izključena niti ena država, ki je sodelovala v vojni proti Japonski. Nota pa ponovno vztraja tudi na tem, da morajo sodelovati pri pogajanjih za načrt mirovne pogodbe po sklepih potsdamskega sporazuma samo ministri za zunanje zadeve velike Britanije, Združenih držav Amerike, Sovjetske zveze in LR Kitajske, ker je po mnenju Sovjetske zveze ameriški predlog za mirovno konferenco vseh držav, ki so sodelovale v vojni z Japonsko, neutemeljen.

Sovjetska zveza dalje opozarja, da mora biti mirovna pogodba z Japonsko izdelana na podlagi kairske deklaracije in jaltskega sporazuma.

Iz poročil ameriškega zunanjega ministrstva sledi, da nameravajo ZDA zavrniti tudi to sovjetsko noto. Pravijo, da tudi nova sovjetska nota ne prinaša nič novega, marveč ponavlja samo običajne propagandistične obtožbe proti ZDA in drugim deželam, ki so sodelovale pri pripravah japonske pogodbe, kakor tudi proti japonskemu ljudstvu, ki „da je tako lojalno sodelovalo z zavezniško okupacijo".

Iz drugih virov javljajo, da ponavlja nova sovjetska nota nekatere moskovske trditve, ki so jih ZDA že zavrnile, Sovjetska nota poziva na udeležbo Mao Ce Tungove Kitajske v mirovni konferenci, na kar ZDA ne bodo privolile. Kremeljska nota poziva tudi na splošno konferenco vseh sil, ki so se borile proti Japonski, pušča pa sestavo osnutka pogodbe štirim zunanjim ministrom velesil, ki imajo pravico veta. Diplomatski krogi trdijo, da bodo ZDA najnovejše sovjetske predloge kategorično zavrnile.

Belgijski kralj bo odstopil

Po poročilih iz Bruslja je sklepati, da bo končno rešeno vprašanje belgijskega kralja. Dobro nam je še v spominu, kakšen obseg je pred enim letom zavzelo protestno gibanje proti povratku kralja Leopolda na belgijski prestol. Stotisoči delavcev so stavkali, na dnevnem redu so bile sabotažne akcije, ves promet je bil ukinjen in govorilo se je že o možnostih delitve dežele, ako bi kralj Leopold ne hotel odstopiti.

Slednjič se je položaj že tako zaostril, da je bil Leopold končno prisiljen, da odstopi in izroči oblast sinu Baldouinu, kajti belgijski socialisti so zagrozili, da bodo desettisoči stavkajočih vkorakali v Bruselj in da se bo pričela državljanska vojna.

Takrat so se vse tri največje stranke strinjale z Leopoldovo odločitvijo, da izroči oblast svojemu sinu, dokončno pa odstopi, ko bo princ Baldouin polnoleten. Ta odločitev je tudi pomenila zopetno pomiritev v deželi; edino najbolj zagriženi pristaši Leopolda so še nekaj dni skušali s protesti in demonstracijami nasprotovati odstopu kralja.

Zdaj pa je Leopold obvestil ministrskega predsednika, da namereva dokončno odstopiti 16. julija t. l., kar je tudi ministrski svet vzel na znanje. Torej bo meseca julija postal princ Baldouin tudi oficielno kralj Belgije.

Za to odločitev kralja Leopolda se je ministrski predsednik Pholien skupno z voditelji drugih strank pogajal že dalj časa. Novi kralj Badlouin bo moral priseči pred obema zbornicama belgijskega parlamenta. Po ustavi bo moral ob tej priložnosti Pholien podati odstavko. Glede bodoče vlade so različna mnenja. Nekateri bi hoteli imeti na krmilu sedanjo koalicijo kristjanov in socialistov, drugi pa so proti temu, da bi Pholien ostal ministrski predsednik. Nekateri so še za koalicijo z liberalci. Vsa ta vprašanja bo moral rešiti Pholien skupaj z voditelji drugih strank v prihodnjih 5 tednih.

London. — Iz mornariškega muzeja v Greenwichu so ukradli dragocen diamant, ki ga je svojčas turški sultan daroval Nelsonu. Diamant je vreden 2.000 funtov šterlingov.

Nesporazum o poveljstvu nad Sredozemljem

Poveljnik vrhovnega stana ameriških oboroženih sil general Omar Bradley je uradno zanikal na tiskovni konferenci, da se je z ministrom za obrambo Shinwellom ali pa z britanskim vrhovnim stanom razgovarjal o prenehanju sovražnosti na Koreji. Dejal je, da se ta zadeva tiče zunanjih ministrov. Na vprašanje, ali je glede tega kaj novega, je odgovoril: „Nič več, kakor je bilo v zadnjem času. Vedno smo se posvetovali o naših političnih smotrih na Koreji in verjetno se ta posvetovanja nadaljujejo med našim departmanom in Foreign Officejem".

Dalje je Bradley dejal, da ne more reči, da bi bil popolnoma zadovoljen z napredovanjem obrambe v Zahodni Evropi in tudi ne v ZDA, ter da bi se lahko napravilo več.

Glede poveljstva v Sredozemlju je Bradley izjavil, da se je o tem na dolgo razgovarjal „Upamo", je dejal, „da bo poveljstvo južnega sektorja generala Eisenhowerja urejeno v kratkem, kar se tiče celotnega Sredozemlja pa bo zadeva trajala morda še nekaj časa, predno bo rešena".

Londonski list „Times" je pisal o angleško-ameriškem sporu glede poveljstva na področju Sredozemlja. Ta nasprotja pravi list izvirajo verjetno iz različnega strateškega pojmovanja. Amerika ima Sredozemlje kot bok Evrope, po angleških načrtih pa pripada področje k obrambnemu področju Bližnjega vzhoda.

Danes prispe Akademski pevski zbor iz Ljubljane

Slovenska prosvetna zveza, ki je povabila Akademski pevski zbor iz Ljubljane, da gostuje s svojo dovršeno pevsko umetnostjo tudi na Koroškem, je sprejela od Akademskega pevskega zbora naslednji telegram: „Potne liste, vizume in avtobuse imamo urejene in pridemo v soboto popoldne v Celovec".

Sloviti pevci pridejo s avtobusi preko Dravograda in Labuda in bodo danes zvečer gostovali s svojo pesmijo v Celovcu, jutri pa v Št. Jakobu v Rožu, nakar se spet vrnejo v domovino. Koroški Slovenci jih na naši zemlji prisrčno pozdravljamo in želimo, da bi jih kljub kratkemu bivanju vse prevzela naša lepa koroška zemlja, kakor jih je zajela naša lepa koroška narodna pesem!

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA

Pod geslom

Slovenska narodna pesem

kakor jo je priredil pokojni France Marolt

gostuje

Akademski pevski zbor iz Ljubljane

pod vodstvom dirigenta Rada Simoniti-ja

V CELOVCU

v soboto, 16. junija 1951, ob 20. uri v slavnostni dvorani Delavske zbornice

V ŠT. JAKOBU V ROŽU

v nedeljo, 17. junija, ob 15. uri v župniškem dvoru

100 PEVCEV POJE V SPOMIN SVOJEMU MOJSTRU

Vse ljubitelje slovenske pesmi vabi odbor

Vstopnice se dobijo v predprodaji pri Slov. prosv. zvezi v Celovcu in pri Slov. prosv. društvih

Ministrski svet obveščen o resoluciji SPZ

Na resolucijo, ki jo je sklenil občni zbor SPZ dne 19. maja t. l. in je bila odposlana tudi Uradu zveznega kanclerja, je SPZ od Urada zveznega kanclerja pod številko 3205-PrM/51 z dne 1. junija prejela naslednji odgovor:

Urad zveznega kanclerja potrjuje prejem Vaše resolucije, ki zadeva ustanovitev slovenskega učiteljišča in slovenske gimnazije, kakor priznanje spričeval in diplom vseh slovenskih dijakov, ki študirajo v Jugoslaviji itd., in poroča, da je zvezni kancler o tej resoluciji dne 29. maja obvestil ministrski svet.

O zadevi je bil s prepisom obveščen pristojni resort, to je ministrstvo za pouk, v svrho nadaljnjega proučevanja Vaših zahtev, ki Vam bo tudi dostavilo svoj odgovor.

1. junij 1951.

Za zveznega kanclerja
Chaloupka

Prav tako je predsednik SPZ pri svoji intervenciji na ministrstvu za pouk v zadevi zahteve SPZ po ustanovitvi slovenskega učiteljišča in slovenske gimnazije dne 4. t. m. dobil od sekcijskega šefa dr. Zeissla obvestilo, da bo ministrstvo to vprašanje v teh tednih reševalo in SPZ potem takoj odgovorilo.

Prezident dr. Körner bo prevzel posle

V četrtek, dne 21. junija bo svečana zaprisega novoizvoljenega zveznega prezidenta dr. Körnerja. Proti izvolitvi v ustavi določenem roku, to je do 10. junija, ni bila vložena pri ustavnem sodišču nobena pritožba, zato je volivni rezultat končno veljaven. Zvezni kancler je v smislu ustave sklical za četrtek 21. junija 1951, ob 11. uri zvezni svet in državni zbor, ki bo izvedel zaprisego novega zveznega prezidenta. Po zaprisegi bo zvezni prezident dr. Körner prevzel posle državnega šefa avstrijske republike. —

Razgovori o atlantskem letalstvu

Predstavnik vrhovnega poveljstva oboroženih sil Atlantskega pakta je izjavil, da so v Parizu končali z razgovori med načelniki glavnih stanov zavezniškega letalstva, pri katerih so sodelovali ameriški general Vandenberg, angleški maršal Slessor in francoski general Lecheres.

Poročajo, da so na tem posvetovanju govorili o naslednjih vprašanjih: 1. povečanje letalske proizvodnje v državah atlantskega pakta, pri čemer bodo Združene države Amerike pomagale z dobavami letal in materiala; 2. pospešeno vežbanje letalskegga osebja; 3. razširjenje in moderniziranje evropskih letališč, da bodo sposobna za vzletanje in pristajanje lovskih letal na reakcijski pogon, kakor tudi izgradnja velikih letalskih oporišč za bombna letala v severni Afriki in v Sredozemlju; 4. izboljšanje zvez radarskega omrežja; 5. izboljšanje in poenotenje opreme; 6. izvajanje manevrov, da se doseže čim bolj popolno sodelovanje med letalstvom in kopenskimi vojaškimi oddelki.

Po konferenci v Parizu je odpotovala ameriška parlamentarana delegacija pod vodstvom predsednika zunanjepolitične komisije predstavniškega doma Jamesa Richardsa v London, kjer se je razgovarjala o vprašanjih, ki so povezane z atlantsko obrambo.

Hartum. — Zaradi stavke jetniških paznikov je precejšnjo število ujetnikov ušlo iz jetnišnice v sudinski prestolici in začelo pleniti po mestu.

Ankara. — V kratkem bo prispela v turško prestolico nemška gospodarska delegacija, ki bo razpravljala o dobavah tobaka Zahodni Nemčiji.

Ljudsko štetje - žaljiva burka

Ljudsko štetje je del splošne statistike, ki jo v manjših ali večjih presledkih delajo vse moderno urejene države. Kakor vsako statistično zbiranje podatkov tako je tudi ljudsko štetje samo tedaj smiselno in koristno, če skuša v vseh postavljenih vprašanjih dognati zanesljive podatke, ki odgovarjajo dejanskemu stanju in resnici.

Iz besedila zakona je razvidno, da je imelo tudi letošnje ljudsko štetje v Avstriji nalogo, da na 24 postavljenih vprašanj zbere točne zanesljive in resničnemu stanju odgovarjajoče podatke. Da bi se to doseglo, je zakon predvidel občutne kazni za vsakogar, ki bi zavestno dajal neresnične ali pomanjkljive odgovore.

Gotovo v vsej Avstriji ni prišlo nikomur na misel, da bi zapisoval neresnične podatke v pogledu družinskega stanja, poklica, šolske izobrazbe, bivališča itd. Verjetno v vsej Avstriji ni bilo primera, da bi bil kak števni komisar vplival na ljudi, naj dajejo neresnične odgovore na vprašanja državljanstva ali verozpovedi. Nikjer niso števni komisarji prigovarjali starejšim ljudem, naj se izjavijo za mladeniče, nikjer niso moškim dokazovali, da so pravzaprav ženske, niti niso deklet, pa čeprav bi nosile samo hlače, samovoljno zapisovali fante.

In vendar se je na Koroškem nekaj sličnega dogajalo v takem obsegu, da se je to, kar bi moralo biti ljudsko štetje, izrodilo in spačilo v neokusno komedijo, ki so jo organizirali in priredili strupeni šovinisti, da bi žalili zdravi ponos in narodnostna čustva slovenskega ljudstva.

Cel niz števnih komisarjev iz vrst šovinistično zagrizenih učiteljev, bivših nacistov in drugih skvarjenih gospodičev je po navodilih svojih političnih šefov in šovinističnih strankinih vodstev skušalo po vsej sili dokazovati ljudem, ki govore slovenski, da pravzaprav ne govore poštenega jezika, temveč kvečjemu narečje, ki se mu v učnem znanstvenem slovarju reče „vindiš".

Javnost se je mogla prepričati že na primerih, ki smo jih iz različnih krajev objavili v zadnji številki, o načrtnem poskusu potvarjanja resničnega jezikovnega stanja na Koroškem. Tudi nadaljni primeri, ki jih prinašamo danes, to zgovorno potrjujejo.

Otok

Pri zavednem Slovencu v Ribnici je hotela Irene Tarman kot števna komisarka po vsej sili zapisati občevalni jezik „vindiš". Ko ji to ni uspelo, je skušala doseči vsaj „Kärntner slovenisch". Samo vstrajnosti in narodnemu ponosu prizadetega je pripisati, da ji goljufiva nakana ni uspela.

Škofiče

Tovariša Mirota Miškulnika ni bilo doma ko je prišel števni komisar. Njegova žena, doma iz Tirolskega, je po pravici povedala, da je njen občevalni jezik nemški. Nato je komisar hotel vpisati za njenega moža tudi nemško. Žena mu je razložila, da govori Miro tudi slovensko. Toda komisar je zapisal „vindiš" in nemško. Mirotova žena — Tirolka je energično protestirala rekoč: „Mein Mann ist kein „vindišer" sondern ein Slovene"! (Moj mož ni „vindišar" temveč Slovenec.) Komisar se je jezil nad vrlo in ponosno Tirolko in jo dolžil, da ji je gotovo Miro vtepel v glavo to trditev." Tu v Škofičah je vendar vse „vindiš" ne pa slovensko", je gnal komisar svoj nestrpni šovinizem dalje. Korajžna in samozavestna Tirolka pa se ni pustila ugnati v kozji rog in je končno dosegla, da je moral števni komisar prečrtati pri njenem možu „vindiš" in vpisati „slovenisch". Vsa čast vztrajni ženi Tirolki, ki je osramotila vsiljivega šovinista, ko je branila in ubranila slovensko govorico svojega moža, ne da bi pri tem zatajila svojega nemškega jezika.

Radiše

V Lipici je bil za števnega komisarja Walter pd. Matijc. Popisoval je proti vsem določbam zakona že par dni pred terminom in prigovarjal ljudem, naj vpišejo za občevalni jezik „deutsch" čeprav povsod v Lipici enako kakor on sam govore slovenski in samo za nujno potrebo nemško. Walter je brat bivšega nacističnega župana in Ortsbauernführerja in je bil kot „Partajevc" pri nacistih vedno v časteh. Značilno, da sedanji ÖVP-jevski župan, ki se ima za svoj stolček zahvaliti samo slučajni sreči pri žrebanju, ni našel za Lipico bolj primernega in manj zagrizenega števnega komisarja kot pa človeka, ki je skregan z resnico.

Sekira

Pri g. Janezu Oitzingerju, ki je doma iz Kanalske doline, je popisoval občinski zastopnik VdU Krammer Florian. Na njegovo vprašanje po občevalnem jeziku je g. Oitzinger odgovoril: slovensko in nemško. VdU-jevski števni komisar pa je dejal, da to ni pravilno in da je treba napisati „windisch-deutsch". Oitzinger je proti temu odločno protestiral z utemeljitvijo, da govori pristno slovenščino. Kljub večkratnem protestu pa je komisar napisal „vindiš".

Podkrnos

V Selu pri Podkrnosu je popisovala neka gospodična Sibitz. Kot občevalni jezik je zapisovala „vindiš". To je delala samovoljno tudi v slučajih, kjer v času popisovanja hišnega gospodarja ni bilo doma.

Žrelec

K Breznikarju Janezu pd. Matevžu je prišel kot števni komisar bivši orožnik Wasserteurer. Izrabil je priliko, da je v odsotnosti gospodarja zapisal kot občevalni jezik „windisch-deutsch".

Škocijan

V Št Vidu v Podjuni je bil števni komisar ÖVP-jevec Knes Peter. Prigovarjal je ljudem naj navedejo za občevalni jezik „deutsch-windisch". Dodatno k tej protipostavnosti je pri zapisovanju vaščanov pačil tudi njihova družinska imena, da bi izgledala bolj nemška.

Bistrica pri Pliberku

Učitelj Nimis iz Šmihela nad Pliberkom je pri štetju nagovarjal Slovenca Rudolfa Cirila, naj pusti zapisati „vindiš".

Dobrla ves

V Pribli vesi je štela učiteljica Flajs iz Sinče vesi ter pri tem nagovarjala družinske člane pri Martinu Lipušu pd. Pižovniku, naj zapišejo „vindiš".

Metlova

Števni komisar učitelj je prigovarjal družini pri Beceljnu, da je treba navesti za občevalni jezik „vindiš".

V vseh zadnjih treh primerih je zmagal zdrav narodni ponos naših ljudi nad protipostavnim ravnanjem šovinističnih učiteljev.

OPOZORILO

V zvezi s pevskim koncertom v Št. Jakobu opozarjamo na ugodne prometne zveze v in iz Podrožčice. Iz Beljaka v Podrožčico pelje vlak ob 13.43 uri, iz Podrožčice v Beljak pa ob 19.27 uri. Iz Celovca v Podrožčico ob 13.35 uri in iz Podrožčice v Celovec ob 18.10 uri. Avtobus iz Vrbe v Št. Jakob pelje ob 13.00 uri.

Izid volitev na Goriškem

Zadnjo nedeljo so bile na Goriškem pokrajinske in občinske volitve, pri katerih so izidi v bistvu podobni kot v drugih italijanskih pokrajinah. Tudi tukaj so dobili največ glasov demokrastjani, medtem ko so na drugem mestu kominformisti. Prav tako so neofašisti tudi v tej pokrajini znatno zvišali svoje število. Posebnost pri teh volitvah v tej pokrajini je dejstvo, da je Demokratična fronta Slovencev dobila prav lepo število glasov, in to kljub vsestranskim poizkusom, da bi ljudstvo odvrnili od tega, da odda svoje glasove za kandidata Demokratične fronte Slovencev.

Po poluradnih podatkih goriške prefekture je glasovalo pri pokrajinskih volitvah za Demokratično fronto Slovencev in za neodvisnega kandidata v krminskem okrožju, ki je bil povezan z DFS, skupno 2775 volivnih upravičencev, medetem ko je dobila Slovenska demokratska zveza 2477 glasov. Tudi podatki za občinske volitve še niso uradni in dokončni, zato objavljamo samo delne uspehe iz nekaj občin. V občini Sovodnje je dobila Demokratična fronta Slovencev 387 glasov, Slovenska demokratska zveva 354, kominformisti pa 123 glasov; v občini Steverjan: DFS 228, SDZ pa 274 glasov, v občini Doberdob, volišče Doberdob DFS 153, SDZ 151 in kominformisti 73 glasov.

Zelo značilno pri teh volitvah je bilo početje duhovščine, ki ji načeljuje knezoškofijski ordinariat v Gorici. Na vse načine so duhovniki skušali odvrniti ljudstvo od tega, da bi glasovali za kandidate Demokratične fronte Slovencev, in so se pri tem posluževali deloma celo kaznivih metod. Na dan samih volitev in v neposredni bližini volišč so propagirali proti kandidatom DFS in svarili prebivalstvo, da bo vsak, ki bo volil Demokratično fronto Slovencev, izobčen iz cerkve. „Kristus bo preklel vsakega takega in se ne bo več opral smrtnega grela, ki ga je naredil pri volitvah s tem, da je volil proti cerkvi in njenim zapovedim", tako so govorili cerkveni voditelji volivcem na dan volitev in s tem izvajali nanje moralni pritisk.

Prav tako so se podobnih načinov posluževali tudi izven cerkve in piše „Primorski dnevnik" — glasilo Osvobodilne fronte slovenskega naroda za tržaško ozemlje — o tem, da so grozili starim in vernim ženicam, da bodo imele smrtni greh, če ne bodo volile kandidatov SDZ. Hkrati so kratko pred volitvami pričeli dajati denarne podpore in neke bone, s katerimi je mogoče nabaviti živila in obleko, da bi tako pridobili na svojo stran vsaj nekaj omahljivcev.

Omenjeni list prinaša tudi poročilo, kako protizakonsko so ravnali predsedniki volišč v slovenskih občinah. Ti predsedniki so bili izključno sami Italijani in so s tem, da so volišča odpirali šele ob 9. ali celo 10. uri, medtem ko bo jih morali po predpisih odpreti že ob 6. uri, skušali predvsem Slovence prisiliti, da se volitev sploh ne udeležijo in tako zmanjšajo število Slovencev.

Zakaj jim je bilo toliko do abstinence med Slovenci, nam pove dejstvo, da so že volitve leta 1948 smatrali za nekako štetje, ki naj pokaže, koliko je slovenskih volivcev, in bodo gotovo tudi letošnje volitve skušali izrabiti v take namene. Značilno je tudi to, da so leta 1940 šteli za Slovence samo tiste, ki so oddali svoje glasove za takratno Ljudsko fronto in Slovensko demokratično zvezo, niso pa upoštevali vsaj dela glasov, oddanih za kominformiste. In tudi letos bodo Slovencev našteli gotovo samo toliko, kot je bilo glasov za DFS oziroma SDZ, kar pa nikakor ne more biti resnično število Slovencev na Goriškem, ker so gotovo dali glasove tudi kominformistom, krščanskim demokratom in drugim strankam.

Iz tega sledi, da tudi v Italiji skušajo z razmini metodami čim bolj zmanjšati število Slovencev, kot smo to vajeni pri nas na Koroškem. Kljub vsemu pa tudi italijanski šovinisti ne morejo uspeti, kar so jasno pokazale nedeljske volitve na Goriškem: Slovenci živijo in hočejo živeti, to pa navkljub vsemu pritisku, vsem grožnjam in potvorjenim številkam.

Washington. — Širijo se govorice, da bo ECA prevzela izvajanja načrta za izvedbo Trumanove „četrte točke" (pomoč zaostalim deželam) za države, ki so dobivale Marshallovo pomoč.

Quebec. — Pri Montrealu so odkrili velika ležišča titana, ki se uporablja za izdelavo plemenitih jekel.

Novo podraženje pošte in železnice

V okviru bližujoče se pete pogodbe o mezdah in cenah je pripravilo ministrstvo za promet in podržavljena podjetja osnutek novega zvišanja pristojbin na železnici in pošti. Osebni promet pri železnici nameravajo podraöiti za 20 odstotkov, medtem ko o blagovnem prometu ni bilo objavljenih podrobnosti. Še bolj usodno pa bo zvišanje pristojbin pri pošti, saj je v načrtu zvišanje za celih 100 odstotkov.

Po teh načrtih bo pri poštninah uvedena spet razlika med krajevnim in ostalim tuzemskim prometom. V krajevnem prometu bo navadno pismo stalo 1 šiling, v ostali Avstriji pa 1.50 šil., dopisnica v krajevnem 70 grošev in v ostalem prometu 1 šiling. Pri tiskovinah se bo zvišala pristojbina od 15 na 30 grošev, taksa za priporočena pisma pa na 2 šilinga.

Narodi Jugoslavije so gospodarji svoje usode

New York (Tanjug). Znani ameriški akademski slikar Savo Radulovič, ki je po rodu iz Črne gore, je dal Tanjugovemu dopisniku izjavo ob 10-letnici narodno osvobodilnega boja narodov Jugoslavije.

„Zame je Jugoslavija najzanimivejša država v Evropi, ki človeka lahko najbolj navdihne. Narodi Jugoslavije so gospodarji svoje usode in ves svet ve za velikanski prispevek in žrtve, ki so jih pogumni narodi Jugoslavije dali za zmago nad nacizmom in fašizmom. Nobena država na svetu ni več trpela zaradi vojne kot Jugoslavija. Izmed 10 ljudi — žensk, otrok in moških — je enega prizadela vojna. Vsaka peta hiša je uničena, posevki in živina so propadli, polja, mostovi, ceste, farme in bolnišnice so bili razdejani. Vse to je terjalo vztrajnosti, odločnosti in poguma, s katerimi je to žilavo ljudstvo znova začelo obnavljati svojo deželo, da ustvari novo socialistično Jugoslavijo in s tem pripomore k razvoju človeštva. Odprlo je novo poglavje v zgodovini, temelječe na spoštovanju med narodi in narodnostmi in na spoštovanju človeškega dostojanstva."

Prejemki državnih funkcionarjev

S stanjem 1. marca 1951 dobi zvezni prezident mesečno 14.014.— šilingov, ako nima na razpolago službenega stanovanja, še dodatno 2.102.10 šilingov, torej skupno 16 tisoč 116.10 šilingov. Prvi za njim je zvezni kancler, ki prejema mesečno 8.058.05 šilingov, vicekancler pa 6256.25 plače in 938.44 šil. stanovanjske doklade. Ministri in deželni glavarji prejemajo 5.755.75 šil. plače in 863.64 šil. doklade, medtem ko zasluži namestnik deželnega glavarja 4.604.60 šil. mesečno. Prezident narodnega sveta oziroma parlamenta dobi skupno 4850.82 šil. mesečne plače, člani parlamenta pa 2541 šilingov. Ako zvezni prezident po poteku svoje službene dobe nima več javne službe, dobi mesečno kot pokojnino 7007 šilingov, njegova vdova pa polovico, torej 3503.50 šil. Poleg tega omenjeni dohodki zveznega prezidenta ter članov vlade in parlamenta tudi niso podvrženi obdavčenju in eksekuciji.

Vesti iz Jugoslavije

Ljudska fronta Črne gore bo darovala 700.000 dinarjev za gradnjo slovenskega kulturnega doma v Trstu

Kakor smo že poročali, poteka zbiralna akcija za zgraditev slovenskega kulturnega doma v Trstu zelo uspešno. Posebno velike uspehe so doslej dosegli v Sloveniji, zdaj pa poročajo iz Titograda, prestolnice Ljudske republike Črne gore, da je Glavni odbor Ljudske fronte Črne gore sklenil, pokloniti za zgradnjo slovenskega kulturnega doma v Trstu 700.000 dinarjev. Ta sklep Glavnega odbora so frontovci Črne gore sprejeli z velikim odobravanjem, kajti tudi oni hočejo pomagati bratom v Trstu.

„Dan učencev"

Mladi strokovni naraščaj v Jugoslaviji že nekaj let sem praznuje „Dan učencev v gospodarstvu", ki posebno močno zajame večje industrijske centre.

Pripravljalni odbori in učenci sami obetajo za 25. junij, ki je letos glavni dan tega praznika, in tudi za dneve pred njim, lepe stvari. Pohvale so pobude, da bodo imeli učenci ob tej priložnosti čim več zabave in razvedrila. V Ljubljani na primer pripravljajo razna športna in šahovska tekmovanja učencev, nastope telovadnih in športnih društev in pa izlet na Katarino, kjer bodo učenci priredili velik miting.

V Kranju bo športno tekmovanje za prvenstvo Gorenjske, razstava, kjer bodo učenci pokazali svoje izdelke, svečane proslave in kulturne prireditve ter izleti. Podobno bo tudi v Celju, Trbovljah in drugih krajih. V Ptuju bodo učenci celo obiskovali tovarno aluminija v Strnišču. Predstavniki ljudske oblasti bodo na dan učencev sprejeli njihove delegacije ter se bodo skupaj pogovorili o njihovem življenju in delu.

Nova konstrukcija peči za topljenje aluminija

Tehnik Vladimir Danev je v livarni „Unitas" v Ljubljani skonstruiral novo peč za topljenje aluminija s pomočjo nafte. V tej peči izgoreva nafta neposredno v kanalu okoli železnega vložka in pri tem razvija visoko temperaturo, ki v eni uri in 15 minutah stopi 170 kilogramov aluminija. Prednost nove peči je v tem, da v njej vzdrži železni vložek najmanj štirikrat dalje kot v granitnih pečeh. Nova konstrukcija peči je zelo racionalna in praktična.

ČRNA SMRT

Nekega večera v prvi polovici maja je prišla v mesto družba skitalcev, glumačev. Najeli so si prenočišče v preprosti kmetski krčmi ob Dravskem mostu. Ponoči pa je nenadoma umrla žena družbinega glavarja. Mestni zdravnik je zjutraj s strahom opazil na nji znake kuge, črne bule. Na večer istega dne je bil mrtev že gostilničarjev sin, dvanajstleten fant.

Bliskoma je preletela mesto strašna vest: „Kuga! Črna smrt!"

Ni bilo hiše v mestu, kjer ne bi zadrhtela srca ob grozni novici, kakor so prihodnje dni zatrepetala v grozi tisočera srca v okolici, ko je nastopila žalostna vest z razprostrtimi perutmi svojo pot in svoj polet na vse strani v okolico in v deželo.

Vsi, ki so preživeli grozote let 1623, 1624 in 1625, so se domislili vsega onega gorja in so zadrhteli v težkem pričakovanju grozot, ki pridejo.

Če bi zaplapolali ob tistih pomladanskih večerih na hrvatskih gorah kresovi, za njimi v haloških goricah, in bi hitela od vasi do vasi žalostnah novica: „Turek je na poti v deželo!" — bi bil ves strah malenkosten v primeri z bledo grozo pred črno smrtjo. —

A proti nevidnemu sovražniku? Proti zahrbtni morilki, ki je nihče ne vidi prihajati, ji nihče ne more stopiti naproti, ne ji zastaviti poti, in najsi je mesto zavarovano s še tako močnim in visokim obzidjem, najsi zastražijo slednjo ped zemlje okoli in okoli vasi! Proti morilki, ki nenadoma pograbi človeka in ga premore v nekaj dnevih, v enem dnevu, v nekaterih urah, morda hipoma ter ga pahne v žalostni skupni grob, ves dan se kadeč od gorečega živega apna, ki razjeda telesa mrličev in tako uničuje kali bolezni, da nadalje ne zastrupujejo ozračja in se ne lotevajo novih žrtev — kako naj ji stopi naproti, kako naj se borijo z njo?

Mestna gosposka je pač nemudoma pričela po predpisih, izdanih od visoke deželne gosposke od prejšnjih epidemijah, odločen boj zoper morilko, ki se je tako nenadoma, nepovalbjena in nezaželena vsilila v mesto.

Glumače so takoj iztirali. Pač skitalcem to ni bilo posebno pogodu, kajti v mestu so pričakovali zaslužka in prijetnejšega življenja nego zunaj po vaseh, posebno ženske. Zato so se vse povprek jezili in glasno zabavljali.

„Boste li zapodili tudi smrt? Menda težko."

Izgnali so tudi postopače, ki niso imeli stalnega stanovanja ne rednega dela in zaslužka. Mestni gozd na desnem bregu Drave so jim odkazali za bivališče.

„Določeno mero kruha vam vsak dan iz mesta pošljemo. Za drugo skrbite sami."

„Kako pa?"

„Vaša stvar! Le če bo nevarnost rasla in smrt hudo razsajala, je povratek v mesto dovoljen onim, ki se priglasijo za strežbo bolnim, za pogrebce mrličev."

Izgnanci so se deloma smejali, deloma jezili.

„Zdaj bo gospoda varna, ko nas siromakov v mestu ne bo. Gospode se smrt gotovo ustraši!"

Postajali so dan na dan v gručah ob strugi Drave in gledali čez reko v mesto ter poslušali drobni glas mrtvaškega zvona. Dobro jim je delo, da mednje smrt še ni zašla, da pa pridno kosi v mestu. Včasih je kateri pobral kamen in ga zavihtel proti mestu. A niti do srede ni priletel in je padel v vodo. Drugi je dvignil pest in zagrozil proti mestu:

„Poginite! Vsi poginite!"

Zvečer so meščani videli, kako izgnanci kurijo ob robu loga velike ognje. Pekli in kuhali so, kar so čez dan v vaseh po polju naberačili in nakradli.

A že čez teden dni se je vtihotapila smrt tudi mednje.

„S kruhom so nam jo poslali iz mesta, ti psi gosposki. Zastrupili so kruh!"

„Zažgati bi bilo treba prekleto gnezdo!"

Sovražni grozeči pogledi so se upirali v trdno obzidje, ki je stalo pokojno in kljubovalo pred mestom.

Od tedaj meščani niso več videli plapolajočih ognjev med prvimi drevesi gozda. Tudi brezdelnih gruč niso več videli postajati, pohajkovati in posedati na obrežju. Smrt je planila med družbo izgnancev, ki jih večinoma ni vezalo nič drugega razen skupne usode; razpršila jih je, kakor če plane jastreb med jato vrabcev. Globlje v gozd so se poskrili v trepetu pred smrtjo, hoteč ji ubežati. Kje sredi gozda se je včasih vil iznad vrhov dreves belkast dim. Tukaj prvi, tam dalje drugi, daleč doli ob polju tretji. Včasih so vedeli stanovalci ob Dravi in redki šetalci iznad mestnega zida na bregu onstran reke stati posameznega razcapanca. Pest je vihtel v zraku in kričal nerazumljive besede. Psovke menda, ker mesto ni več pošiljalo kruha.

Nadalje je priporočala mestna gosposka skupno z zdravniki meščanom razna sredstva in zdravila, ki so se pokazala pri prejšnjih kugah kolikor toliko dobra in koristna. Razglasili so natanko, kako naj ljudje žive, kaj naj jedo, kaj pijejo, kako se oblačijo in kaj naj nosijo pri sebi, da jih obvaruje okuženja; kaj naj store prebivalci hiše, v katero stopi neusmiljeni gost, kaj bolniki sami.

A vse te odredbe niso oplašile smrti. Že v prihodnjih dneh je umrlo pet do deset oseb na dan. Drhteča groza je stopala z bledim, upadlim obličjem po mestnih ulicah, od hiše do hiše, in je polnila vsa srca s trepetom. — — —

Po okolici je dala gosposka razglasiti, naj ljudstvo ne prihaja v mesto. Zapreti mesto in ga povsem odločiti od okolice si niso drznili.

A kmetje se niso preveč brigali za razne razglase; deloma se jim pokoriti in jih izpolnjevati niti niso mogli. Tako so še nadalje prihajali v mesto prodajat poljske pridelke, prihajali so v cerkve, prihajali k zdravnikom po zdravila, k trgovcem po razne potrebščine. „Ker kako je neki mogoče uteči smrti" — je mislil in govoril kmet — „če jo je bog človeku določil?"

Bogati meščani so bili strahopetnejši; njim je bilo življenje mnogo dragocenejše nego kmetu trpinu. Vse njih misli so se stekale in družile v željo in v hrepenenje, da uteko morilki! In mnogi so res bežali iz mesta kakor Lot iz Sodome; le bolj naglo in bolj prostovoljno.

Iz početka je pač vsakdo upal: „Morda pa ne bo tako hudo!" Tudi glasno so tolažili drug drugega: „Nekaj smrtnih primerov bo, kakor je pri boleznih navadno, in bo spet mir in pokoj." A z lepimi besedami ni nihče prav preveril ne sebe ne drugih. Ker oči so videle nasprotno temu, kar je želelo srce, kar so govorila usta.

Tudi oblasti so dajale in delale pogum ljudstvu in same sebi.

„Vse potrebno smo ukrenili; nikomur se ni treba bati!"

A kakor bi jih hotela razdražena morilka zasmehovati in jih kaznovati za njihovo slabotno zavest in ničevo napuhnjenost, je naslednje tedne ravno med višjo gospodo prav vztrajno in neustrašeno kosila. Mestnemu sodniku je umorila v prvih štirinajstih dneh, kar je ob nesrečni uri vstopila v mesto, soprogo in hčerko.

Tedaj se je polastila meščanov blazna groza. Kdor je mogel, je bežal. Večinoma so se napotili v vinograde, v Haloze, deloma v Slovenske gorice. Tam so se poskrili v bele svoje zidanice, da bi z nikomur ne prišli v dotiko in ne bi nalezli bolezni, ali pa tudi iz strahu pred kmetskim ljudstvom, ki je klelo gospodo, češ da ona bolezen iz mesta na deželo zanaša.

„Zapreti bi morali mestna vrata kakor pred dvajsetimi leti in nikogar ne ven pustiti! Vso deželo nam ti strahopetneži zastrupijo."

A za take želje kmetov se je gospoda v tistih časih še manj zmenila nega za druge želje in potrebe.

Iz mesta je drdral voz za vozom; nekateri visoko obloženi z vsem mogočim pohištvom, z zaboji, polnimi obleke in natlačenimi z jestvinami, kakor bi se ne mislili begunci nikoli več vrniti. Mnogi se tudi niso. V Halozah jih je zadavila morilka in so jih tam pokopali. Na drugih vozeh so bili le ljudje. Ti niso marali ničesar s seboj vzeti iz okuženega mesta. Le za življenje jim je bilo, to so hoteli za vsako ceno rešiti. Vse drugo naj propade, kaj za to! A tudi izmed teh mnogi niso ušli morilki: med zelenimi haloškimi goricami so strohnela tudi njih trupla v skupnih grobih, izkopanih nalašč za od kuge zadavljene.

Vse begunce pa je spremljala nevolja onih, ki niso mogli iz mesta. Mnogi so bili v službah — priklenjeni! Trgovci niso mogli čez noč zapreti prodajaln, ako se niso marali izpostaviti velikim izgubam, morda popolnemu polomu. Trgovina je v mestu ob vednih nesrečah že tako zelo opešala; kakor bajka so se glasila lepa poročila o nekdanjem njenem cvetu, o silnem bogastvu trgovskih hiš ptujskih. Ti so morali vztrajati in čakati v strahu in v upanju. Ostati so morali revnejši, ki niso imeli vinogradov in zidanic, pa tudi suhega denarja ne. Kam in kako naj beže? Priklenjeni, sovražnici izročeni na milost in nemilost!

Ti so bili najbolj vznemirjeni in vznevoljeni. V srcih in z besedami so se srdili na one, ki jim je bila usoda milejša in so mogli bežati pred neusmiljeno morilko.

Pogostoma so se na ulicah zbrale ob vozovih beguncev velike gruče ljudstva, ki je ustavljalo vozove in je hotelo bogatejšim meščanom beg s silo zabraniti. Glasni klici nevolje, psovke, grožnje so se slišale iz gruče in so zvenele na uho preplašeni gospodi.

„Če ste v srečnih dneh živeli med nami in od nas, kaj sedaj bežite?"

„Strahopetci!"

„Ali vam bo pomagano, če mi ostanemo v mestu?" — je povprašal vznevoljen glaz z voza, včasih glas gospodov včasih voznikov.

„Ko bogatini odbeže, se za nas siromake še manj kdo pobriga. Takšna je stvar! Sramota, da nas tako strahopetno zapuščate."

„Bogatini lahko gredo, kamor jim srce poželi! A mi? Stradali bomo kakor psi brez gospodarja in umirali kakor muhe jeseni."

„Če moramo umreti mi, naj umre z nami tudi gospoda, prenasičena z našim denarjem. Dol z voza!"

A kočijaž, ki je videl nevarni položaj, ni umel šale. Pomagal si je, kakor mu je bilo za ta primer že poprej naročeno: udaril je z bičem na levo in na desno, da je zažvižgalo in da je med ljudstvom zaječalo. In glej, v hipu je bila pot prosta. Tedaj je udaril konje, da so se vzpeli in se spustili v divji dir. Pač je priskočil kak besnež k njim, da jih zagrabi za uzde in jih ustavi; a je odletel v stran, v zid bližnje hiše, ali je padel po dolgem na grapavo cestno kamenje. Konji pa so dreveli. Za vozom so sikale in kričale grožnje in kletvice; a niso škodovale ne gospodi, ne kočijažu, ne konjem. Kvečjemu da je priletel kak kamen v voz. — — —

Drugi so pridigali, da naj se nihče več ne trudi in naj ne dela; ker sodni dan je blizu!

Na oglih ulic, na trgih in sredi ceste so postajali ti preroki, iz večine nemaniči in delomrzneži; mnogokrat tudi taki, ki so mnogo dni preklečali po cerkvah, se bili na prsi, si pulili lase, zdihovali in molili v najglobljі skrušenosti, a so naposled obupali nad bož-

(Nadaljevanje na 4. strani)

Narodna:

BRATCI VESELI VSI

Bratci veseli vsi
pesem zapojmo mi
od vinca sladkega
kot solnce čistega.

Glažke nalijmo si,
ven ga popijmo vsi!
En glažek al' pa dva,
to nam korajžo da!

Kadar pa vinca ni,
takrat me vse boli;
vince mi zdravje da,
ker moč v seb' ima.

Kadar pa dnarca ni,
kaj pa nas to skrbi?
Kredo krčmar še ima,
bratci, le pijmo ga!

Igo Gruden:

Perice na Savi

Revnih peric še dremava telesa
v vetru razgibana kakor drevesa
zjutraj na Savi v omami bleščanj.
Megla se dviga že proti Ljubljani,
prvi so žarki na njo nasmejani,
stiha življenje se drami iz sanj.

Kosi se kopljejo v soncu kraj brega,
v lokih zamišljenih lastovka bega,
vod se dotika ji bežna perot.
Savskim pericam tesno je na svetu:
gledajo kose in lastovke v letu,
zvon se oglaša iz daljnih samot.

Vse zasopljene žene in dekleta
perejo dneve in tedne in leta,
trudne, brez pesmi gredo skozi mrak:
kosi zleteli so v vrh na drevesa,
Kapljice vsak si s peruti otresa,
njim pa telo je kot v vodi oblak.

Most se v daljavi zasanjano boči,
vlak gre po njem in se komaj razloči,
v dihu megle proti mestu gre tih:
sklonjene v delu nad nagnjene plohe
z brega strmijo za njim kakor sohe,
pesem voda le šumi mimo njih.

RADIJ - čudodelno zdravilo

Slovito učenjakinjo Marijo Curie Sklodovsko skupno z njenim možem štejemo za odkriteljico radija. Po rodu Poljakinja iz Varšave, hči zdravnika, se je radi sodelovanja pri študentovskem revolucionarnem gibanju morala umakniti iz carske Rusije v tujino. Prišla je v Pariz, kjer je na univerzi dokončala svoje študije in se seznanila s profesorjem Petrom Curem, s katerim se je kasneje tudi poročila. Delovala je skupno z možem pri proučevanju radija ter je po moževi smrti prejela leta 1911 tudi Nobelovo nagrado iz kemije. Vseskozi je ostala zvesta svoji domovini in je med prvo svetovno vojno organizirala zdravstveno pomoč za fronto, po vojni pa je veliko prispevala za zgraditev radijskega inštituta v Varšavi. O nje življenju in delovanju je napisala njena hči Eva Curie lepo in zanimivo knjigo, ki je pred vojno izšla tudi v slovenskem prevodu.

Radij je danes ena najdragocenejših snovi, kar jih poznamo. Je to kemična prvina, kovina srebrnobele barve. Na zraku takoj počrni, topi se pa šele pri temperaturi 700 stop. C in pri tej temperaturi hitro shlapi. Najbolj znan je radij po svojih močnih žarkih, ki jih izžareva in ki v zdravilstvu uspešno služijo za zdravljenje raka.

Radij sta, kot že rečeno, odkrila zakonca Peter in Marija Curie. Sredi preteklega stoletja je francoski kemik Becquerel odkril, da nekatere snovi, zlasti uran, izžarevajo močno aktivne žarke, ki razkrajajo suh zrak, spreminjajo beli fosfor v rdečega in ožgo človeško tkivo ter se pri tem tudi sami spreminjajo. Ta pojav, ki ga nazivamo radioaktivnost je napotil zakonca Curie, da sta pričela raziskovati uranovo rudo, ker sta domnevala, da mora obstojati še kaka druga snov, ki je bolj radioaktivna kot uran sam. Tako sta odkrila radij, ki je mnogo bolj radioaktiven kot uran in ustvarila podlago za izkoriščanje tega pojava v zdravstvene svrhe. Pridobivanje radija pa je dandanes združeno z velikim trudom in stroški. Za pridobitev enega radija je treba predelati par vagonov rude in se poslužiti kompliciranih kemičnih procesov z uporabo velikih količin premoga, destilirane vode in kemikalij. Spričo tega je razumljivo, da je radij tudi zelo drag; en sam gram stane preko 1 milijon predvojnih lir. Ležišča radija so odkrili v zadnjem času v Afriki, v Evropi pa ga največ pridela Češkoslovaška. Od tam ga je dobila tudi Jugoslavija in nekaj gramov se ga nahaja tudi v Ljubljani, kjer obstoji pri medicinski fakulteti poseben zavod za zdravljenje z radijem.

Radij oddaja tri vrste žarkov, od katerih eni prodirajo tudi po 2 cm debele svinčene stene. Spričo tega je potrebno z njim zelo previdno ravnati in za obsevanje z njim so zgrajeni komplicirani aparati. Ob oddajanju žarkov se razvija tudi velika toplota in poseben žlahtni plin. Če tako usmerimo žarkovje radija na bolno, rakasto tkivo človeškegga telesa, uničijo žarki bolno tkivo s tem da okužene mišice in meso izžgo. S tem moremo preprečiti širjenje rakastih obolenj in rak v začetnem štadiju celo popolnoma ozdraviti. Za vse to pa dolguje ves svet veliki učenjakinji Curie-Sklodovski veliko hvaležnost.

ANTON INGOLIČ:

NASKOK

Bila je lepa pomlad. Pa bi mogli mi, ki nas je bila sama mladost, v tem soncu, petju, žuborenju in drhtenju mirovati? O, ne, ne!

Z nepopisno silo smo se pognali v zemljo.

Naša desetina je imela štiri samokolnice, vozili pa smo kljub temu samo Štef, Rok in jaz. Na Rokov predlog nismo vozili vsak svoje samokolnice, marveč je vsakdo pograbil vselej tisto, ki je bila polna. Divjali smo sem in tja, se prehitevali in vzpodbujali nakladalce.

„Bomo videli, kako dolgo boste vzdržali,“ so se nam le-ti smejali.

Kubiki so padali, a tekel je tudi znoj. Slekel sem srajco. Sonce se nam je uprlo v ramena, v roke, na prsi. Dlani so začele skeleti, v ramenih je že bolelo, kolena so se začela šibiti.

„Menjajmo!“ mi je predlagala Marta, naša desetarka, in mi ponudila lopato. Pa sem odklonil.

Danes sem vendar jaz dvignil zastavo, tudi spustil jo bom, danes moramo doseči in preseči normo, moramo zmagati!

Kake pol uri pred odmorom je prišel k nam naš kulturni referent, enoroki Stanko. To ni bilo nič posebnega. Zadnje dni je prihajal stalno. Nekaj časa si je ogledoval delo, prehodil enkrat, tudi dvakrat naš odsek, potem pa stopil h komu na nasipu in prijel tolkač za levi držaj. Zdaj, ko sta imela tolkač dva v rokah, se je dvigal visoko in je padal z vso močjo. Stankov prazni rokav je frfotal v zraku kot signalna zastavica. Po uro, dve je nabijal tu, odšel na drugi konec in spet pristopil h kakemu tolkaču. Kamor je stopil, tam je delo oživelo. Nihče ni hotel in tudi ni mogel lenuhariti ob enorokem Stanku, ki je opravljal svoj posel veselo, vedro. Često je celo pripovedoval šaljive zgodbe ali zažvižgal koračnico, da so tolkači poskakovali v taktu. V naši desetini ga še ni bilo. Zato smo se razveselili, ko se je ustavil pri nas. Nekaj časa nas je molče opazoval. Videl sem kako mu je hudo, ker ne more vzeti krampa ali lopate, ker se ne more pognati s samokolnico na nasip. Nič ni rekel, a oči so izdajale njegovo bolečino. Že se je odpravil proti Veroniki in Lizi, ki sta nabijali, kar ga je potegnilo k polni samokolnici, ki je čakala na vozača.

„Tudi jaz bom vozil!“ je zaklical. „Tolkači so za dekleta!“

„Kako boš vozil z eno roko?“ je vzkliknil Štef, ki je prvi prišel z nasipa s prazno samokolnico.

„Čakaj, bom poizkusil.“

Odpel si je pas, ga vrgel okoli vratu, ga zapel in se tako globoko sklonil, da je lahko zataknil desni ročaj samokolnice v zanko, potem je z levico zagrabil levi ročaj in se vzravnal. Pas se je nategnil, samokolnica se je dvignila in zdrknila naprej.

Stanko se je veselo nasmejal.

„Ste videli, da lahko vozim tudi jaz!“ je zaklical in se pognal proti nasipu. Ni šlo lahko, paziti je moral, da ni po ozki, vegasti poti zdrknilo kolo v rov, še teže je šlo po ozki deski na nasip. Toda izpeljal je. Lizi je tolkač od presenečenja zdrknil iz rok, ko je Stanko usipal zemljo pre njo.

„Na, tu imaš!“

Smehljaje se je vračal.

„Pusti to, Stanko! Pretežko je zate,“ je dejala Marta, ko je postavil prazno samokolnico pre njo.

„Ne, ne,“ jo je Stanko živo zavrnil, „danes nimam v baraki pravega dela, tu pa gre za kubike.“

Spet je odpeljal. Zdaj mu je šlo že laže. Po peti ali šesti vožnji si je izboljšal „desno roko“, kakor je imenoval svoj pas, in mu je šlo še hitreje.

Pozabil sem na bolečine v rokah, ramenih in kolenih. Bil sem spet čvrst, kakor da smo na delo šele prišli. Opazil sem, da tudi ostali niso več mislili na utrujenost. Delali smo kot še nikoli. Naša vnema je prehajala tudi na sosednje desetine. Kdo bi mogel sloneti na lopati ali celo sedeti na prazni samokolnici, ko je invalid Stanko, kulturni referent, ki mu ni bilo treba hoditi na delo, vozil samokolnice enorok? Pri tem se je še smejal in kmalu začel pripovedovati kratkočasne zgodbice iz partizanov.

Ko sta dežurni brigadirki prinesli polne košare kruha in zabojček marmelade, sta nam povedali, da je kurir pravkar prinsel prehodno zastavico ,ki smo nanjo čakali že nekaj dni.

„Kdaj bo podeljena prvič?“ smo se vprašali.

„Še nocoj jo bomo dali najboljši četi,“ je pojasnil Stanko.

„To se pravi,“ ga je dopolnil Tonč s svojim dobrodušnim glasom, „da jo bo dobila prva, naša četa. Hura! Zdaj pa pet kubikov za prehodno zastavico.“

Z vso silo je pognal kramp v zemljo. Tudi nam ostalim je pognalo kri v žile. Naša četa je bila doslej največkrat prva, imela je največ pohvaljenih, pa bi popustili danes, ko se bo prvič podelila prehodna zastavica?

„Dobiti jo moramo mi!“ je vzklknila še Liza.

Po odmoru so kubiki padali še hitreje.

Prve samokolnice so bile v hipu napolnjene. Zapeljali smo jih na nasip. Stanko je medtem odšel k četrti četi, ki je imela doslej najslabše uspehe.

„Tretja!“ sem zaklical tako glasno, da me je naša statističarka Frančka čula in napravila znak na ono stran, ki si jo je določila za našo desetino. Takoj za mano je privozil suhljat dečko iz druge. „Druga!“ Toda že je bil tu Rok! „Tretja!“ Šele zdaj je privozila debelušasta brigardirka iz prve. „Prva!“ je zasopla kriknila in zvrnila samokolnico. Še v njen krik je zaklical Štef: „Tretja!“ Koj nato je zavreščala dolga brigadirka z redkimi, trdimi lasmi, „Četrta!“ Zanjo se je oglasil nekdo, ki ga nisem več videl: „Peta!“ In že se je oglasil Rok: „Tretja!“ Teh pet številk se je križem sekalo, vpadalo in se vilo med seboj. Ni bilo mogoče več dognati, katera številka se je oglasila večkrat.

Frančka je rdeča in potna obračala liste v svojem zvezku in delala znake: piko za prvo samokolnico, drugo piko centimeter na desno, tretjo centimeter nad prvo, četrto centimeter nad drugo, štiri pike, štiri samokolnice. Za peto je zvezala spodnji piki, za šesto zgornji. Še dve pokončni črti in imel je kvadrat, mi pa osem samokolnic zemlje, ki so jo naše roke izkopale iz rova in prepeljale na nasip. Trije takšni kvadrati z diagonalami so predstavljali kubični meter.

Če je Francka opazila, da se tej ali oni desetini kubiki trdovratno upirajo, je takoj zaklicala: „Halo, hočete biti zadnji?“

Včasih se je iznebila tudi ostrejših besed: „Prva kje ste? Ali ste se ustrašili kubikov? Le po njih!“ Če smo jo vprašali, katera desetina je najboljša, nas je skrivnostno zavrnila: „To je uradna tajnost. Zvečer boste izvedeli.“ A po tem, da je nas, tretjo, najmanj vzpodbujala, smo sklepali, da vodimo.

Bili smo si že kot bratje in sestre. Prisiljenost, nezaupljivost in prežeča radovednost prvih dni se je izgubila. Čeprav še nismo vedeli toliko drug o drugem, da bi lahko rekli, da se dodobra poznamo, smo si bili vendar že dobri prijatelji. Če smo se izpraševali po tem in onem, ni bilo iz radovednosti, marveč da bi pokazali drug drugemu svoje prijateljstvo.

Vrnil sem se s prazno samokolnico. Lena jo je naložila naglo in viharno. Vsem je bilo že znano, da se ona najmanj smeje v naši desetini.

„Lena, zakaj se nikoli ne smeješ?“ sem jo vprašal.

„Skrbi imam.“

Ni bilo časa, da bi poslušal ali vpraševal dalje, samokolnica je bila polna. Toda kmalu sem bil spet pri Leni.

„Saj veš, posestvece imam, pustila sem ga prav zdaj na pomlad.“

To in nič več, kajti moral sem s samokolnico na nasip.

Toda najin razgovor je tekel dalje, čeprav presekan z mojimi „poleti“, kakor je Veronika krstila moje vožnje.

„Bojim se, da bodo ostale njive neobdelane,“ je Lena odkrila svojo skrb.

„Nimaš staršev, bratov in sester?“

„Ne. Štiriinštirideset ega so gestapovci odvedli starše v Nemčijo, kjer so umrli. Sester in bratov nisem imela.“

„Si bila v partizanih?“

„Aktivistka na Kozjanskem.“

„Nimaš nikogar doma?“

„Priletno teto. Najbrž je zbolela, ker nič ne piše.“

„Zakaj si prišla zdaj na pomlad, ko je doma največ dela?“

Lena me je izprašujoče pogledala.

„Zakaj? Treba je vendar iti, ko si najbolj potreben, čeprav greš najteže. Treba je dati vzgled. Iz naše vasi ni bilo lani nikogar in tudi letos se ni nihče javil.“

„Zakaj pa nisi bila lani?“

„Popravila sem si hišo.“

Ni mi bilo treba vpraševati, zakaj si je popravljala hišo. Bilo mi je jasno: hčerka v hribih, pridejo Nemci, odvedejo starše, hišo pa zažgo.

Nisem je več spraševal, vedel sem, da ni moglo biti drugače.

Mene pa je samokolnica dajala bolj in bolj.

Pogledal sem na uro. Še petdeset minut! Ali bom vzdržal? Hotel sem že menjati s kakim nakladalcem, toda ko me je Rok prehitel, sem stisnil pesti. Ne in ne, če Rok, ki je manjši in slabotnejši od mene, bom tudi jaz! Vozil bom do konca! Bom, bom!

Pot mi je zalival oči. Nisem si jih utegnil sproti brisati, zato nisem nič več videl jasno pred seboj. Videl sem samo rjavo zemljo, neznansko veliko samokolnico, v katero so široke lopate metale nekaj rjavega, kot svinec težkega. Sonce je viselo tik nad našimi glavami in žgalo, žgalo. Bil sem žejen. Ko je majhna brigadirka iz tretje ali četrte čete prinesla vode, sem pil, pil. Spet sem pogledal na uro. Še štirideset minut. Kako počasi je lezel čas! Kako prijetno bi bilo, če bi smel skočiti v reko, da bi me objeli hladni valovi!

„Kje je voda? Dajte vode!“ sem zaklical proti gruči, ki se je spet zbirala okoli vedrice z vodo.

„Dovolj si vozil! Menjava, Andrej!“ mi je zaklicala Marta že v drugo ali tretje in mi ponudila svojo lopato.

„Kar koplji, jaz bom vozil!“

Ali Marta misli, da je samokolnica lažja kot njena lopata? Saj jo je že lopata utrudila. Ali mar ne vidim, kako jo zasaja smo do polovice in kolikokrat mora vreči v samokolnico, da je polna? Vozil bom! Samo da mi ne odpovedo noge. Ko sem spet zapeljal po strmi deski, so se mi nenadoma začele zapletati, obhajala me je bojazen, da bo kolo zdrknilo z deske. Misel, da bi se to moglo zgoditi, me je še bolj zbegala.

„Tretja!“ sem z olajšanjem vzkliknil na nasipu. Ker se mi je zdelo, da Frančka ni slišala, sem ponovil glasneje: „Frančka, tretja!“

„Saj sem slišala! Ne moti me!“ me je zavrnila statističarka.

Koliko minut še? Pet in trideset. Koliko je to samokolnic?

Računal sem in računal, toda številke so se zapletle, zmešale.

Še trikrat sem menda srečno zapeljal, pri četrti samokolnici pa mi je kolo zdrknilo z deske; vendar nisem padel. Tudi samokolnica se ni preobrnila. Z vso silo sem se pognal kar po strmem robu navzgor. Srečno sem izvozil, a bil sem utrujen, da mi je samokolnica padla iz rok.

„Na, tu imaš lopato!“ mi je zaklicala Marta strogo, ko sem se vrnil. Ker sem se še vedno obotavljal, je odločno prijela za samokolnico. „Ne delamo samo danes, še lepa vrsta dni je pred nami!“

Komaj sem zasadil lopato, že sem zaslišal Martin vedri in jasni vzklik: „Tretja!“

Počasi sem se osveščal, noge so me spet trdno držale, tudi v roke se mi je vračala moč, izpred oči mi je izginila megla. „Ej, ej, Marta,“ sem se moral nasmejati, „ali misliš, da je pred nami še poldrugi mesec dela? Ali tudi ti ne delaš, kakor da je današnji dan zadnji?“

Čas je začel teči hitreje. Nekaj Tončevih in Martinih šal in oglasila se je tromba.

„Bitka je končana!“ je glasno označil Tonč.

Da, končana! sem si oddahnil. Toda ali je tudi dobljena? Ali je zvoženih dve sto osem inpetdeset kubikov iz rovov na okope, na nasip?

Iz dnevnega povelja smo zvečer zvedeli, da smo izkopali, prepeljali in nabili dve sto ena in šestdeset kubičnih metrov zemlje.

Ej, kje so bile nenadoma skeleče dlani, kje boleča ramena, kje klecajoča kolena! Stali smo vzravnani, krepki, silni. Česa ne bi še zmogli?

Pot po napisu, odlomek

Janko Glazer:

Pozdrav v domovino

Materi iz pregnanstva 1942

Dvorišče z mesečino vse oblito —
pred oknom voda žubori v korito.

Na sina, ki je daleč, misli mati,
misli, posluša in ne more spati.
V svetlobi jarki domačija cela:
vrt, hlev in hiša, oreh, izabela,
plotovi svetli, strehe vse srebrne —
vse, kot da čaka, kdaj spet on se vrne.
A on je daleč. Bog ve kje nočuje
v tej mesečini sredi zemlje tuje.

Brez konca, kakor hrepenenje skrito,
pred oknom voda žubori v korito.
Kar curek živi onemi v molčanje,
kot da prestregel ga popotnik v dlan je
in žejen pije, pije in krepi se —
tedaj nad mater sen hladeč spusti se.
Ve: to je on, ki se za hip ustavil
pred hišo je domačo, jo pozdravil
in vse pregledal: oreh, izabelo,
hlev, vrt, dvorišče — domačijo celo . . .

In neutrudno dalje v noč spočito
pred oknom voda žubori v korito.

ČRNA SMRT

(Nadaljevanje s 3. strani)

im usmiljenjem in nad seboj. Tedaj so postali preroki nirvane, glasniki smrti. Glasno so klicali na ulicah ljudi skupaj in razkladali svoje misli in svoj žalostni evangelij vsakomur, ki jih je maral poslušati.

„Nespameten, kdor še dela! Čemu? Jejmo in pijmo in se veselimo, dokler še moremo! Kmalu tako vsi umremo!“

Take besede, govorjene navadno z velikim ognjem, z bolnim, skoraj blaznim prepričanjem, so budile v zbeganem ljudstvu glasen vzdih. Nemirna srca, strahu in obupa polna, ker nikjer in od nikoder ni bilo pomoči, so bila rodovitna tla za nove nauke.

„Pa dajmo: pijmo! Tako vsaj pozabimo nevarnosti in mirneje zremo zadnji uri naproti. Še smejmo se kleti morilki!“

Krčme so se polnile. Razni muzikanti, že stari znanci v mestnih pivarnah, a tudi razni do sedaj neznani umetniki godci, slabi v svoji umetnosti, a veliki v govorjenju in zabavljanju, mojstri v pitju, so brzo porabili to priliko. Kakor na najbolj prisrčno povabilo so prihajali v gostilnice in godli. Vsepovsod, v krčmah in na ulicah se je razlegal vrišč, krik in neubrano petje in divje ukanje. Kakor bi ves svet zblaznel, je plesalo vse povprek: stari in mladi, polpijani in povsem pijani. Bili so hudi časi!

V začetku je pač mestno vojaštvo prišlo zdaj v to, zdaj v ono beznico.

„V imenu gosposke: mir in narazen, ljudje!“

Zelo začudeni pogledi so v prvem hipu merili vojake. Kmalu pa je začudenje prehajalo v zasmeh, v rezko nevoljo, v divji srd in v očiten punt.

„V imenu gosposke? Če ima gosposka takšno moč, pa naj zapove kugi, da se iz mesta pobere; in naj ukaže črni smrti, da nas pri miru pusti. Tedaj bomo tudi mi pri miru!“

Zaman je mirila gosposka tudi zlepa. Brez uspeha so svarili in prosili razsodnejši meščani. Vse spoštovanje do oblasti je ob grozotah smrti ginilo. In vse vezi so se rahljale; vezi med starši in otroki, med brati in sestrami, med možem in ženo. Skoraj vsak je hodil svojo pot. Brez vrednosti so bile zdaj besede ljubezni, dokaz zveste vdanosti. Brez koristi so tekle solze žen, ki so vendar še bile v skrbeh za može in so jih jokaje iskale od gostilnice do gostilnice. Utrujene in obupane so dostikrat same sedle med pivce in pijance, da vsaj za nekaj ur pozabijo grozno gorje. In res so pozabile in so pile z umazanimi neznanci in z njimi plesale. Doma pa so samevali otroci, zapuščeni in lačni. Niso vedeli, ali starši še živijo, ali kje pijejo in norijo, ali ležijo kje bolni in umirajo: morda so že izdihnili kje na ulici ali v krčmi in so jih mestni pogrebci tiho odnesli iz mesta, jih vrgli v skupno gomilo in natresli apna čezenje. Tako jih ne vidijo nikdar več! Kje so, kje . . .?

Bili so težki časi!

1911(odlomek)

KOLEDAR

16. junij, sobota: Frančišek
17. junij, nedelja: Adolf
18. junij, ponedeljek: Efrem
19. junij, torek: Janez

SPOMINSKI DNEVI

17. 6. 1882 — Rojen v Rodminu v Bolgariji Georgije Dimitrov — 1945 — Prvi kongres AFŽ v Ljubljani. —

18. 6. 1901 — Umrl v Ljubljani pesnik Josip Murn - Aleksandrov — 1928 — Izginil v severnem ledenem morju polarni raziskoavlec Roald Amudsen. — 1936 — Umrl ruski pisatelj Maksim Gorki s pravim imenom Aleksej Peškov — 1937 — Letalec Čkalov je odletel s tovariši čez severni tečaj.

19. 6. 1867 — Mehikanski uporniki so ustrelili vsiljenega cesarja Maksimilijana, brata avstrijskega cesarja — 1944 — Enote Vzhodnokoroškega odreda so na Lundravčem vrhu napadle nemško kolono 60 mož — 1949 — Umrl v Zagrebu hrvatski pesnik in pisatelj Vladimir Nazor.

CELOVEC

Pri obrtni sekciji zbornice za obrtno gospodarstvo so bili v maju mojstrski izpiti za puškarsko in mizarsko obrt. Izmed treh kandidatov za puškarsko obrt sta z uspehom prestala izkušnje Heinrich Fuchs in Herman Riedl iz Borovelj. V stroki mizarske obrti štirje izmed 15 kandidatov niso prestali izkušnje, med ostalimi so med drugimi postali mojstri: Janez Vehovec iz Velikovca z odliko, Ferdinand Korak iz Vovbr, Siegfried Wuntschek iz Pliberka in Andrej Merle iz Beljaka. —

V Vrbi zaseda 7. glavna seja zveznega delovnega odbora za tujski promet. —

V zadnjem času zaznamujejo naraščanje bega z dežele. Iz nekega poluradnega pregleda o begu z dežele v Avstriji je razvidno, da zapušča na Koroškem dnevno povprečno okoli 20 oseb delo v kmetijstvu in gozdarstvu in jo zamenja z delom v industriji ali gradbeni stroki. V celotni Avstriji doseže beg z dežele povprečno 37 oseb dnevno. Najštevilnejši je beg z dežele na Štajerskem in v Nižji Avstriji, posebno zaradi tega, ker je tam najbolj razvita industrija. Iz Koroške se letos izseljuje iz podeželja največ delovnih sil na Solnograško in Tirolsko, kjer je močno povpraševanje po pomožnih delavcih za gradbena dela.

Celovška cestna železnica obhaja 60 letnico svojega obstoja. Leta 1891 so izročili prometu prvo primitivno cestno železnico s konjsko vprego, ki se je razvijala v desetletjih do današnje stopnje in ki so se ji pridružili še obus in mestni avtobus. Cestna železnica, obus in avtobusne linije so v letu 1950 prevozile okoli 11,7 milijonov potnikov v skupni dolžini 2,4 mlijonov kilometrov.

Ljubeljska cesta, ki je bila od 26. oktobra 1950 zaradi obilnega snega za avtobusni promet zaprta, je od 9. junija t. l. spet odprta.

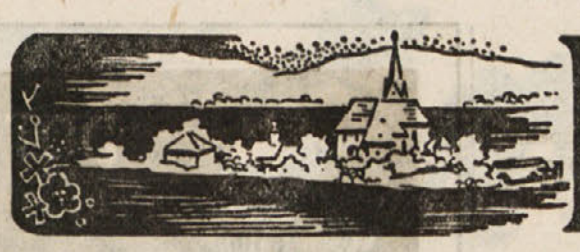

Po naši zemlji

PRI ŠMONU V ŠENT KANDOLFU

Zahajali smo vsa leta in vsi k Šmonu v Šent Kandolfu pri Kotmari vesi le, če smo prirejali strokovne ali prosvetne sestanke in tečaje. K Šmonu osebno in k Šmonu — gospodarju pa je doslej le malokdo prišel ali tudi nikogar ni bilo. Ta čast je vendar doletela te dni mojo malenkost. V resnici, v čast sam si štel, da sem lahko danes prvič občudoval zasnove in stvaritve očeta sedanjega Šmona, ki je bil, kakor so mi nedavno pripovedovali, skala v narodnem pogledu, skala, na kateri je dejansko tudi sezidana Šmonova domačija.

Če je šlo za narodno slovensko prireditev ali narodno zasnovo sploh, stari Šmon v svoji veliki ljubezni do vsega slovenskega, v svojem narodnem navdušenju, kakoršnega so poznali samo Slovenci starega kova na Koroškem ni štedil ne pijače, ne jedače, pa čeprav so izpraznili par sodov v kleti in je moralo iti tudi pujse iz hleva. In če je kako kotmirško gostilno zajela in prevzela docela ubrana slovenska pesem, je stari Šmon plačal ceho tudi za vse navzoče goste brez razlike.

Ni to pravljica in ni pretirano, taki so bili naši stari narodnjaki v Kotmari vesi.

Pa tudi gospodar je bil stari Šmon, da malo takih.

Pred 52. leti ,kakor kaže letnica na beli vhodni steni skednja, je zgradil hlev in skedenj tako premišljeno in preudarno, da še danes za spravljanje sena in slame ni potrebe po toliko hvalisanih in priporočenih modernih prijemačih pihalih, dvigalih in tirnicah, dvajset vozov sena lahko zapelje na gumno, da ne bi bilo treba dvigniti samo enih vil mrve. Vzorna ureditev za gospodarje v hribovskih legah!

Vso mrvo brez posebnega truda potisne Šmon enostavno v spodaj ležeče parne in tudi čitno zrnje teče od mlatilnice kar po ceveh v kaščo, ne da bi bilo treba polniti in dvigati težkih vreč.

Polja pa je stari Šmonov oče tako zaokrožil in zložil, da danes lahko greste od Šent Kandolfa pa skoraj do Humberka, uro daleč, ne da bi bilo treba stopiti s Šmonove zemlje.

•

Nekdaj je mladi Šmon, sedanji gospodar, pripeljal domov še vsak teden poln voz krepkih krmil, oljnih tropin (brez Marshalove pomoči!), je redil v hlevu mesto sedanjih štirih drobnih deset težkih krav in je odpeljal vsak dan v Celovec več kot sto litrov mleka mesto sedanjih desetih, ki jih dobavlja v zbiralnico v Kotmaro ves. Ker je postal vsled cenene krepke krme tudi gnoj temu primerno učinkovitejši, je tudi polje dvakrat toliko rodilo. In gostilničarka v vasi je vsikdar, mal' iz zavisti, mal' v resničnem občudovanju, pristavila, ko je vozil mladi Šmon polno obložene vozove mimo: „Pri Šmonu pa čarajo!"

Takrat so izkupili na Šmonovem za mleko toliko, da se jim s svinjami sploh ni bilo treba veliko ukvarjati, da so za enmesečni izkupiček za mleko lahko kupili vse v hiši in gospodarstvu potrebno meso in slanino. In tega ni bilo malo, bilo je več kot tisoč kilogramov.

•

Spremenile so se socialne in gospodarske razmere v zadnjih desetletjih na vasi.

Dočim gospodarji komaj še dihajo, raste na severni strani Kotmare vesi pod Plešivsko goro hišica ob hišici in nastaja že cela delavska kolonija. Raz višje ležečih samotnih Šmonovih polj v Šent Kandolfu je sedaj sicer prav zanimiv, a tudi nekam tuj pogled na živahno, že kar mestno vrvenje v Kotmirški vesi. Še posebno pa te prevzame tu prav praznično razpoloženje ob pogledu na šmarješko kapelico v gozdu vrh hriba in na vse gorske grebene, zelene vrhove in bele skalnate stožce od Obirja čisto od zadnjega na vzhodu, preko Macna, Žingarice, Stola in Jepe na jugu ter sivega Dobrača na zapadu.

F. V.

CIRKOVČE

Brali smo že v našem listu o tem, kako so mnogi števni komisarji pri vprašanju o občevalnem jeziku postopali in se trudili, da bi izpolnili to kolono z izjavo o „vindiš" občevalnem jeziku. V mnogih primerih jim je to izmaličenje resničnega stanja tudi uspelo, deloma vsed privzgojene nezavednosti, nezakrivljene nevednosti in neodločnosti ljudi, predvsem pa zaradi zlonamernih navodil, s katerim bi radi popačili narodnostno lice tega ozemlja.

Tudi v naši vasi je števni komisar v osebi občinske nameščenke Mihev Marije šarila z „vindišarstvom". Le tam kjer je naletela na odločen nastop družine, ki jo je zapisovala, je morala končno zapisati namesto „vindiš", lepo kakor se spodobi in je prav, slovensko. Pri pd. Lipeju je na primer na vprašanje gospodarja, kaj pomeni Umgangssprache, povedala, da je to jezik, ki se doma govori. Nato je Hanin rekel naj torej vpiše slovensko, Mihev mu je nato skušala pojasniti, da občevalni jezik slovensko ne more zapisati, ker to pomeni „hochslovenisch", kakor se bere v knjigi, česar pa tukaj nihče ne razume. Ko je na to modrost Hanin stvarno razložil, da je zadeva bistveno drugačna, je izjavila, da jim je instruktor, ki je števne komisarje poučeval, ki ni mogel biti nihče drugi kot zastopnik okrajnega glavarstva v Velikovcu in je torej delal po naročilu okrajnega glavarstva, dajal navodilo, naj slovensko ne zapisujejo, temveč „vindiš". Še le na odločno zahtevo Hanina se je Mihev odločila, da je zapisala edino pravilno in sicer slovensko.

Sliši se pa, da je svoje „vindišarstvo" povsod vsiljevala in marsikje tudi tako vpisovala.

LOVANKE

O veselem dogodku hočemo danes poročati. Toplejeva hiša je dobila mladega gospodarja in Toplejeva Mici moža. V ponedeljek, 4. junija se je poročila Mici in dobila ženina iz Šmarjete pri Velikovcu. Poroka je bila v Dobrli vesi in lepa domača svatovščina v znani gostilni pri Maleju. Toplejeva hiša je od nekdaj trdna in narodno zavedna družina in taka je tudi mlada žena Mici in tudi mladi gospodar je zaveden sin slovenskih starišev. Obenem, ko mlademu paru iskreno čestitamo in njima želimo mnogo sreče, smo prepričani, da bosta oba skrbno čuvala pri Topleju tradicije prednikov in vzgajala tudi svoj naraščaj v polnovredne zavedne člane širše narodne družine.

PLIBERK

V nedeljo, 10. junija zvečer je bil močan naliv in številni sejmski trgovci, ki so prišli že v nedeljo v Pliberk, da bi postavili svoje stojnice za sejem, ki je bil v ponedeljek, so obupavali nad vremenom v strahu, da se jim dolga in s stroški združena pot na sejem v Pliberk ne bo izplačala. Na ta pomladanski sejem je prišlo izredno mnogo kramarjev, nekateri celo iz Dunaja in Graza, ki so hoteli napraviti v tem obmejnem mestecu dobičke. Zato je naravno, kako jih je skrbelo kakšno vreme bo drugi dan. No, in glej, drugi dan, v ponedeljek pa se jih je bog vremena usmilil in naklonil lepo pomladansko vreme v veliko veselje tudi Pliberčanov in okoličanov. Zaradi tega je zaživelo v zgodnjih jutranjih urah na trgu, kjer so postavljali tuji in domači trgovci svoje stojnice, kamor so razstavili svojo kramo, ki je na sejmih običajna. Polagoma pa so pričeli prihajati ljudje iz vseh krajev in se jih je ta dan zbralo toliko, kot na malokaterem pliberškem sejmu. Opazil si lahko sejmarje, ki ne zamudijo nobenega sejma, pa tudi nešteto drugih radovednežev, ki so imeli na sejmu kaj opraviti ali ne. Lepo vreme je vplivalo, da je bila po sejmišču mrgoleča se množica zelo razigrana in tudi, kolikor so dopuščala sredstva radodarna. Številna množica je le zadovoljila prodajalce. ker je ta in oni vendarle kupil kakšno malenkost, kakšno koristno in nekoristno stvar, ali pa darilce svoji ljubici. Kakor vedno, kadar so ljudje odprti in dobre volje si privoščijo tudi nekoliko več kot navadno in spet so gostilničarji v Pliberku želi pšenico. Največ ljudi se je gnetlo v domači priznani gostilni pri Brezniku in se je kelnarca Tini v potu svojega obraza trudila, da bi postregla številnim gostom. Štefej, nadebudni mladi virt, je vesel in zadovoljen skrbel, da je bila postrežba prvovrstna in je zadovoljila številna suha grla in lačne želodce.

Ksaver Meško:

NA POLJANI

40. nadaljevanje

In srce je zahrepenelo v polzavednem, nezavednem in nejasnem nemiru. Bilo mu je včasih, da se zaduši v tesni dolini, v ječi, ki ji je zazidan izhod. V takih hipih je šel na hrib, na onega pod vasjo, ki zavije cesta za njega. Na vrhu je stal, visoko, ravno kakor majhno drevo, in je zakrival oči, ker ga je ščemelo in slepilo solnce, sijoče radostno in vroče semkaj iz sveta, iz tujine. Zagledal se je na cesto. Korak za korakom je šlo po nji oko, kakor daleč jo je videlo pred seboj... Drhtelo je mlado srce, z nemirom in nemiru posvečeno, in duša je vprašala venomer:

„Kdaj? — Kdaj?"

Sanjarijam, porojenim iz nemirnega srca, iz zgodaj razvite domišljije, so pomagale knjige. Znašal jih je skupaj od vseh strani, od župnika in od starega učitelja in od Ivana; Florijan si jih je moral izposojevati v trgu in jih prinašati. In posedal je za hišo kje, pod vrbami ob potoku, na mejah njiv med žitom in se je pogrezal v branje... In sanjarilo je srce, hrepenela je duša.

„Študirat naj gre!" — je odločil navsezadnje župnik.

Kakor bi se odprlo nebo pred njo, se je zavzela mati.

„Študirat? Berač?"

„Poskrbimo zanj! Izučili so se še ravnejši."

Kdor je slišal, je stresal z glavo in se je nasmehnil.

„Kako pa? S čem pa?"

„A za dom tudi ni. V veke tiči v knjigah... In župnik se je zavzel zanj..."

„A tako. Potem že!"

In izginil je dvomeč smehljaj. Vedeli so: moč je v župniku. Kar prične, dovrši.

Kako se je razširilo srce fantu, kako mu je bilo sladkosti in sreče polno, ko je slišal prvikrat odločni sklep: „V šole greš!" — Že je videlo oko tujino, vso lepo in svetlo; že je zrlo pred seboj veselo belo pot, z jasnim solncem preplavljeno, od sreče blagoslovljeno.

A glej, kaj mu je postajalo srce tem težje, čim bližje je prihajal slovesa in ločitve dan? Postopal je zamišljeno po cesti, po polju, po gozdih. Prihajala je preteklost, kratka leta pred tem enajstim letom. Vstali so spomini vsepovsodi ob samotnih potih in so se mu pridruževali in so mu govorili lepe besede... „Ali pomniš še to, Gabriel? Ali pomniš ono? Lepo je bilo, tako krasno! Bog ve, ali bo v tujini tako...?"

Vedno: ali bo, ali bo? — A saj je videl v sanjah, v nočnih in v dnevnih, ko je sanjal z bedečimi očmi, kako krasna, kako vesela, od Boga obilno blagoslovljena je tujina... In vendar: ali bo tako, kakor je bilo doma?

In v koči sami je bilo vse nekako drugačno, nemirno. Teža je ležala na srcih vsem, breme, ki je stiskalo, beseda, ki je pekla, a je ni upal izgovoriti nihče več: „Ne hodi, Gabriel!"

Le Florijanu je potožil mali svoje boli nekaj dni pred odhodom, a še temu le boječe, z napol nezaupljivimi, slabobarvnimi besedami. Molče je razmišljal še nekaj časa, a končno je odločil.

„Nisi prvi, Gabriel. In zdaj ni več časa za omahovanje! In ne izgubiš se v tujini, če nočeš sam. Dom bo skrbel za te, skrbi tudi ti in ne pozabi njega."

„Mora biti tako!" — se je tolažil, ko ga je pokrižala septembrskega jutra plakajoča mati, in je podajal roko jokajočima bratoma in sestricam; še Zofka, najstarejša, je prišla prejšnji večer domov, da se poslovi od bratca. — „Vse bo še dobro, le poguma je treba..."

Morda je slutilo srce v tistem žalostnem trenutku, morda ne, kako malo sreče mu da tujina, ki je hrepenel v njo s takim nemirom. In ko bo stal visoko ob cilju in bo govoril tisočerim z mehko, tolažečo besedo, se bodo čudili mnogi: „Kako malo ve povedati o lastni sreči..." In čudili se bodo, kaj da sanjari še v poznih dneh toliko o domovini, zakaj da mu hrepeni srce še v dneh moške moči vedno nazaj v domačo dolino, v pokojno samotno selo, v solnčne dneve detinske... Ker ne bodo vedeli, kako samoten stoji v življenju, v tujini...

Za Gabrielom so šli Rudolf, Tinče in Marijana. Pri materi je ostala navsezadnje le Rozka, najmlajša. Šli so, in odhod vsakega je naložil novo pezo na srce materino, nove skrbi, nov moreč strah.

„Ali mi jih ne pogubi in ne umori tujina? Zlobna je, hudobna... O Bog, o Marija, Mati sedem žalosti, pomagajta, varujta jih..."

Ob oltarju Mater sedem žalosti, kjer je preklečala dolga, težka leta kovačica, je bil zdaj prostov vdovin, matere, trepetajoče dan za dnevom za drage, ljubljene, nevarni tujini izročene.

•

„... Potrpi, Ivan, in upaj! Glej, trpim tudi jaz, a — upam..."

Ivan se je zamislil v pismo in v pisavo, enakomerno, mirno in nežno. Gledal je pred seboj mehko, malo roko, pišočo počasi, s premislekom in z veliko ljubeznijo. Ker resnično, slednja besedica mu je dihala naproti vdanost in ljubezen. In mehko mu je postajalo pri srcu in gorko.

„Pozravljam Te iz srca... Čakaj, ker glej,

MAKSIM GORKI

Moja življenjska pot je bila težka;
nihče med vami ni spoznal takšne bede,
takšnega ponižanja kakor jaz
— a življenje je vendar lepo...

Minulo je petnajst let, odkar je prenehalo utripati srce Maksima Gorkega, genialnega ruskega pisatelja, vdanega prijatelja delavstva, neutrudnega borca za svobodo. Pred petnajstimi leti (20. junija 1936), je starodavno zidovje Kremlja sprejelo prah enega največjih ljudi naše dobe.

Kot nadaljevalec velikih tradicij ruske književnosti in kot neposredni naslednik njenih največjih zastopnikov je znal Gorki kakor nikdo drugi združiti voje delo in besedo umetnika z življenjem in borbo ljudstva. Sojeno mu je bilo, da postane ustanovitelj književnosti socialistične dobe — književnosti, prežete z velikimi idejami ustvarjanja s patosom graditve novega družbenega in državnega reda.

Pesnik mladosti in poguma

Gorki je nastopil kot pesnik mladosti, moči in poguma. Vse njegovo delo preveva snov ljubezni do človeka. Kot navdušujoča himna v času revolucionarnega poguma in odločnosti je zadonela junaška pesem „o sokolu", ki jo je Gorki napisal pred pol stoletja. „Pesem" je klicala k junaškim dejanjem; v nji je opevana „brezumnost hrabrih", ki bodo kaplje njegove krvi „zasijale kakor iskre v temi življenja ter razvnele mnogo pogumnih src z brezumnim hrepenenjem po svobodi, svetlobi!" Te prve podobe Gorkega je še obdajala megla romantike. Klicale so ga na boj, toda niso še kazale njegove jasne poti. V romanu „Mati" je Gorki ustvaril nenavadne podobe boljševikov. Pokazal je, da morejo samo ti ljudje, hrabri, nespravljivi, skrajno vdani v svoji dolžnosti, vedno tesno povezani z množico, privesti ljudstvo do zmage.

Gorki je sanjal o osvoboditvi človeka-ustvarjalca in graditelja. Že v mladosti je sovražil zatiranje, sužnost, brezpravnost in posvetil vse sile borbi proti mračnim silam zla. Učil je sovraštva do grabežljivcev, lenuhov in zajedalcev in se čutil srečnega, ko so ga poti dolgega tavanja privedle do prave resnice. Povezoval se je vedno z revolucionarnim delavskim gibanjem, srečal Lenina in pod njegovo zastavo končal svojo čudovito življenjsko pot.

Ljubezen do ljudstva

Njegova dela so prežeta z veliko ljubeznijo do ruskega naroda. Resnični junaki umetniških del Gorkega so ljudje, ki so izšli iz ljudstva. V njegovih delih je ruska književnost prvič opozorila na snov iz delavskega gibanja in ta snov je obogatila književnost, jo dvignila na novo stopnjo razvoja, odprla novo stran njene zgodovine.

Ljudje dela so vedno navduševali velikega pisatelja. Vse svoje življenje je videl prave junake samo v ljudeh, ki ljubijo in znajo delati. Boljševiki stremijo po tem z uspehom, ki je očiten vsem poštenim ljudem, nezaslepljenim s sovraštvom — z energijo, ki preseneča.

Proti fašizmu

Ko so fašisti prišli na oblast v Nemčiji, se je Gorki zavedal nevarnosti, ki je začela groziti ruski deželi, in vsem narodom. Po vsem svetu je odmeval njegov močan glas, ki je klical na neusmiljen boj proti fašizmu. Kot resnični prijatelj človeštva je Gorki ognjevito nastopal proti imperialistični vojni, nasilju in reakciji. V borbi proti fašizmu je Gorki združil okrog sebe najnaprednejšo evropsko inteligenco. Prerok-pisatelj je neutrudno opominjal svet, da se sovražnik ne bo prostovoljno odpovedal hotenju, da preplavi svet s krvjo nedolžnih narodov.

Gorkega ni bilo več, ko je sovjetsko ljudstvo stopilo v borbo proti nemškim zavojevalcem, ki so verolomno napadli Sovjetsko zoezo. Podli agenti fašizma so ga zločinsko ubili. Toda dela Gorkega so nesmrtna. Njegova podoba živi v srcu delovnih ljudi vsega civiliziranega sveta.

KINO-PREDSTAVE

CELOVEC

Stadttheater
Od 15. do 21. junija
„Verführte Hände"

Prechtl
Od 15. do 21. junija
„Der König des Dschungels"

Carinthia
od 15. do 18. junija
„So beginnt ein Leben"
od 19. do 21. junija
„Entsagung"

Peterhof
od 15. do 18. junija
„Derby"
od 19. do 21. junija
„Wildwest"

VRBA

v petek, 11. do nedelje, 17. junija
„Der dritte von rechts"
v ponedeljek, 18. in v torek, 19. junija
„Opfer einer großen Liebe"

BOROVLJE

V soboto, 16. do ponedeljka, 18. junija
„Die heilige Trommel"
V sredo, 20. in v četrtek, 21. junija
„Darf man — darf man nicht?"
V soboto, 23. do ponedeljka, 25. junija
„Ali Baba und die vierzig Räuber"

VELIKOVEC

V petek, 15. do nedelje, 17. junija
„Rivalen im Urwald"
V ponedeljek, 18. in v torek, 19. junija
„Absender unbekannt"
V sredo, 20. in v četrtek, 21. junija
„Die Nacht der 12"
V petek, 22. do nedelje, 24. junija
„Nachtwache"
V soboto ob pol 5. uri popoldne in v nedeljo ob 11. uri dopoldne pravljična ura
„Der Riese Tunichtgut"

čakam tudi jaz. Vse bo še dobro... Pozdravljen najsrčneje..."

„Pzdravljena tudi Ti, Vilma, blaga, čista, iz srca ljubljena."

Skrbno je spravil pismo, biser in zaklad. Vstal je in je šel na delo; in glej, čutil se je povsem novega človeka, prerojenega, premlajenega, močnega, kakor bi ne šla nikdar mimo nesreča in bi ga bila potlačila nikoli v prah, da se mu je zdelo samemu: ne vstanem več! — Kje je bila zdaj malodušnost, kje vsi dvomi, ali bo pač mogoče stati v bran vsi nesreči in usodi in ji zmagati? Kaj mu je bilo zdaj mar skrbi, kličečo še čestokrat: „Ivan, na delo! Tega je treba, primanjkuje onega! Plačati je treba še tukaj, tam je še dolg!" — Saj je skrbel sam z veseljem, saj je delal z močjo. Zakaj cilj je videl pred seboj; in tako lep je in osrečujoč.

Vse stori ljubezen, vse zmaguje ljubezen...

Vmes pa je prišlo kdaj še drugo pismo na Ivana. Navadno je bilo veliko, naslov pisan naglo, a z močno in odločno roko.

„Saj veš, kako je bilo" — je pisal Nande iz tujine. — „Odtrgan enkrat od domače zemlje, ne pride človek izlahka spet do miru... Kakor smo se zmenili tedaj v mlinu in ob odhodu, sem storil: šel sem v trgovino. Toda ta tesnoba povsodi! Saj se še obrniti ne moreš pošteno! Tudi zaslužka ni bilo toliko, kakor sem mislil poprej. Tako nisem mogel ostati. Šel sem dalje v svet, moral sem iti... Na domači zemlji bi živel menda mirneje; a komaj si odtrgan od nje, nimaš več trdnih tal pod seboj... Ravno slabo se mi ne godi tukaj v Pragi. Tudi zaslužek je povoljen. In šteditі se nauči človek pri Čehih. Mi Slovenci smo narod lahkomiselnih razsipalcev..."

Zabredel je v svet, vrgli so ga v tujino, in zdaj je blodil dalje. Videl je zdaj tujino, tako zaželjeno nekdaj, okušal je njene sladkosti in bridkosti. In zadnjih ni bilo majhno število, kakor je spoznaval Ivan iz pisem, dasi Nande ni bil solzljivec in slabotnež, ki bi zakričal ob vsakem komaj čutnem udarcu. Bila je sreča, da je imel fant jekleno voljo in je hrepenel po določenem cilju: po bogastvu.

Odkar je odšel iz mesta in iz dežele, sta se videla z Ivanom le enkrat. Na trgovinskem potovanju se je peljal skozi mesto in je povabil Ivana na sestanek. Tudi pri sestrah, pri Vilmi in Tinki, sta bila tegaj. Sprejeli sta ju z veliko radostjo. Nande je ostal še, ko se je moral vrniti Ivan popoldne proti domu.

V prihodnjem pismu je priznal Nande mimogrede in na kratko, da ne pozabi tega dne nikoli.

„Da deklic ne pozabi, hoče reči" — je mislil Ivan sam pri sebi. In razmišljal je, ali ni tlela ljubav v srcu prijateljevem že davno, od tedaj že, ko so ga izgnali iz Trate. Nezavedna je bila pač tedaj, a zdaj je bilo morda že premogočno hrepenenje, vsemu svetu skrivano in zakrito. In ker ga ni mogel krotiti in nositi več, je prišel...

(Dalje)

Neocid XXI

dobite pri

Slovenskih zadrugah

ali pri

„CHEMOPLANT"
Celovec, Völkermarkter Platz 8

RADIO PROGRAM

RADIO CELOVEC

Nedelja, 17. junija

6.15 Domači vrt — 8.10 Kmečka oddaja — 11.15 Pojejo delavci iz Treffna — 12.45 Pozdrav za mesto in deželo — 13.45 Alpska lovska ura — 16.00 Koncert za vse — 22.15 Nedeljski šport — 22.30 Zveneči nedeljski zvečer.

Ponedeljek, 18. junija

8.15 Kaj kuham danes — 10.45 Iz ženskega sveta — 11.45 Za podeželjsko ljudstvo — 14.10 Kaj si želite — 14.30 do 15.00 Poročila. Iz svetovne literature: A. S. Puškin — 16.00 Pevska ura — 19.40 Športna poročila — 20.15 Želje ki jih radi izpolnimo.

Torek, 19. junija

6.10 Pet minut za kmetijstvo — 8.15 Kaj kuham danes — 10.15 Šolska oddaja — 10.45 Veder dopoldne — 11.45 Za podeželjsko ljudstvo 14.30 do 15.00 Poročila. Domači zdravnik. Sodobna vprašanja — 15.30 Za ženo in dom — 18.00 Kmečka oddaja — 18.55 Pouk slovenščine. Moški zbori — 18.55 Športna poročila — 19.00 Znanje za vse.

RADIO SLOVENIJA

Sobota, 16. junij

5.00 Jutranji pozdrav — 5.25 Vedra glasba — 6.15 Jutranji koncert — 12.00 Slavni nemški pevci pojo operne arije — 13.00 Za vsakogar nekaj — 14.00 Zabaval nas bo Veseli kvintet — 14.40 Poje ženski vokalni kvintet — 14.40 Poje ženski vokalni kvintet — 18.00 Glasbene slike — 18.10 Narodne in umetne pesmi — 18.30 Oddaja za pionirje — 19.10 Pester spored skladb za mladino — 19.45 Kulturni pregled — 20.50 Veseli večer — 22.30 Za ples in razvedrilo — Oddaja za inozemstvo v nemščini.

Nedelja, 17. jujnij

6.30 Z vedro glasbo v nedeljsko jutro — 8.00 Igra godba na pihala komande Armije pod vodstvom Stjepana Dleksa — 8.30 Zabavna glasba — 9.30 Nekaj samospevov A. Lejovica — 9.45 Berrich Smetana: Moja domovina, simfonična pesnitev — 11.00 Zborovska glasba — 11.45 Dr. Egon Tomc: Vihar na Bližnjem vzhodu — 12.00 Lahek opoldanski koncert — 13.00 Pol ure za pionirje in cicibane: — Želeli ste - poslušajte! — 16.50 Kmetijski nasveti — 17.00 Pester spored slovenskih narodnih pesmi - Sodeluejta sopranistka Branka Strgar in Avgust Stanko s harmoniko — 17.40 Kulturna reportaža — 19.10 Vedro glasbo igra orkester Percy Faith — 22.30 Oddaja za inozemstvo — 22.50 Melodije v ¾ taktu — 23.30 Igra orkester Andrw Kosselanetz.

RADIO SCHMIDT
„hiša malega človeka"
Radio-aparati za vsakogar - (obroki po dogovoru) - elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparaturna delavnica - Študijo za snemanje na plošče.
Celovec, Bahnhofstrasse 22, Tel. 29-48

Tržno poročilo

V četrtek, dne 14. junija 1951 so na celovškem trgu prodajali: krompir (nov) kg po 2.— šil., krompir (star) po 0.70 do 0.75 šil., pesa kg 5.— šil., koleraba kg 3.— do 3.50 šil., karfiola kg 5.— do 6.80 šil., ohrovd kg 5.— šil., zelje kg 5.— šil., kumarce kg 6.— do 7.— šil., grah v stročju kg 3.60 do 5.— šil., solata kg 3.— do 4.— šil., rabarbara kg 3.— šil., spinača kg 3.60 šil., kislo zelje kg 2.— šil., čebula kg 4.40 šil., čebula, mlada (luk) kg 4.— šil., por kg 2.— šil., korenje, petersil, zelena šopek 0.50 do 0.60 šil., namizna redkvica šopek 0.30 do 0.35 šil., jajca komad 0.80 do 0 85 šil., kokoši komad 20.— šil., skuta kg 7.— šil., prekajeno meso kg 24.— do 34.— šil., ajdova moka kg 3.20 šil., mak kg 14.— šil., orehi kg 10.— šil., orehi izluščeni kg 38.— šil., med, ajdov kg 22.— šil., med, gozdni kg 28.— šil., suha jabolka kg 8.— šil., suhe hruške kg 4.— šil., jagode, vrtne in gozdne kg 12.— šilingov.

Sto letnica poštnega urada v Dobrli vesi

V nedeljo, 17. junija bodo v Dobrli vesi praznovali 100 letnico poštnega urada. Proslava bo pod pokroviteljstvom prezidenta poštne in telegrafske direkcije v Celovcu dr. Karla Rippelna in župana v Dobrli vesi Franca Schweinzerja. Na programu je: ob 9. uri božja služba, ob 10. uri proslava na trgu pred cerkvijo, od 11 do 12 ure koncert poštne kapele iz Celovca, ob 14. uri slavje s plesom in petjem v gostilni Brugger.

Strešno opeko
in ves drugi gradbeni material dobavlja
Fa. August Pratsch
Celovec, Lastenstrasse 11, Tel. 21-31

Kako kaže letos sadje

Poročilo o sadjarstvu za mesec maj, ki ga je pred kratkim objavilo ministrstvo za kmetijstvo in gozdarstvo, kaže, da letos sadna letina ne bo tako obila, kot je bila v preteklem letu.

Po odcvetenju je bil nastavek plodov pri jablanih na splošno označen kot srednje dober, najslabši kažejo jabolka na Zg. Avstrijskem. Hruške kažejo nekoliko boljši nastavke kot jabolka. Pri češnjah pričakujejo prav dobro letino na Solnograškem in Predarlskem in Tirolskem, dočim so izgledi na Koroškem slabi do srednje dobri. V ostalih pokrajinah pričakujejo dobre pridelke. Marelice kažejo na Koroškem in Gradiščanskem slabo do srednje dobro. V ostalih pokrajinah srednje dobro do dobro. Solnograška pričakuje tudi prav dobro letino češpelj, ki tudi drugače povsod, razen Štajerske dobro kažejo. Dobre pridelke pričakujejo povsod pri jagodah in ribezu.

Poleg pozebe pri marelicah in češnjah so tudi še razni drugi škodljivci, kakor zmrzlikar, majski hrošč, cvetožer in brstni zavijač močno okrnili pričakovano letino.

Svetovni rekord

Plesalec po vrvi, Helmut Horland je sklenil potolči svetovni rekord v dolgem sedenju na vrvi, ki je dosedaj trajal 64 ur. Njemu se je to zdelo premalo in je zato v bližini Dunaja razpel svojo vrv in izjavil, da bo „odsedel" na njej 76 ur. Komaj triindvajseltetnemu artistu je nosila žena hrano na njegov zračni sedež, ko pa je pričel močan dež, so mu morali dati tudi velik dežnik, celo popolnoma premočene čevlje si je preoblekel kar na vrvi. Pravi, da je bil eno noč zaradi izredno slabega vremena že skoro na kraju svojih moči, pa je le vzdržal in tako odnesel redko čast, da je na svetu najdalje sedel na vrvi. V petek, 11. maja je slavnostno in popolnoma po programu zlezel s svojega prestola, en dan prespal, nato pa zopet nastopil.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.